kurdishebook.com
@KURDISHeBook

داش ئاكۆل

نووسینی : سادق هیدایەت

وەرگێڕان : ڕەسووڵ سوڵتانی

هەموو خەڵكی شیراز دەیانزانی داش ئاكۆل و كاكە ڕۆستەم سێبەری یەكتریان بە تیر دەئەنگاوت. ڕۆژێكیان داش ئاكۆل لە سەر سەكۆی قاوەخانەكەی دۆمیل چوار مەشقی لێی دانیشتبوو، هەر لەو جێیەی هەمیشە لێی دادەنیشت. قەفەزی سەقرێكی كە قوماشێكی سووری بەسەردا درابوو، لە تەنیشت خۆی دانابوو و بە سەری پەنجەی سەهۆڵەكەی لە نێو قاپە ئاوەكەدا دەخولاندەوە. لە پڕ كاكە ڕۆستەم وەژوور كەوت، بە تەوس و توانجەوە سەیرێكی كرد و هەروا كە دەستی لەبەر پشتوێندەكەیدا بوو، چوو و لەسەر سەكۆی ڕووبەڕوویەوە دانیشت. ئەوجار ڕووی كردە شاگرد قاوەچییەكە و گوتی:

"كو كو كو ڕ ڕە، د د دا چایەك بێنە بزانم."

داش ئاكۆل نیگایەكی وا ماناداری لە شاگرد قاوەچییەكە كرد كە ئەو دووقڕانییەكەی كەوت و فەرمانەكەی كاكەی خستە پشتگوێ. ئیستیكانەكانی لە جامە برنجەییەكە دەردێنا و لە سەتڵە ئاوەكەی هەڵدەكێشان. ئەوجار یەك بە یەك و زۆر لەسەرخۆ وشكی دەكردنەوە. كە خاولییەكەی پێدا دێنان كڕەكڕی لێ دێنان.

كاكە ڕۆستەم لەو بەهەندنەگرتنەی دەهری بوو و دیسان هەرای كرد:

"چ چ چما كەڕی؟ ل لەگەڵ تۆمە."

شاگرد قاوەچییەكە بە بزەیەكی دڕدۆنگانەوە سەیرێكی داش ئاكۆلی كردەوە و كاكە ڕۆستەم ددانی لەچیڕەوە بردن و گوتی:

"ق قو قوونیان خاوێنە ئەوانەی هـ هـ هە هەڕ و گیف لێ دەدەن. ج ج جا ئەگە پیاون ئەمشەو دێن و خۆیان ت تە تاقی دەكەنەوە."

داش ئاكۆل وەك چۆن سەهۆڵەكەی لە قاپەكەدا دەخولاندەوە و لە بنەوە ئاگای لە دەوروبەری بوو، چاوقایانەش زەردەخەنەیەكی وای كرد كە ڕیزە ددانە سپی و تۆكمەكەی لە بن سمێڵە خەنەلێدراوەكەیەوە بریسكانەوە و گوتی:

"كوڕە خۆ ئەو بێ غیرەتە بەخۆی دەنازێ. پەلە مەكە دەردەكەوێ ڕۆستەم پاڵەوان و ئەفەنی فسۆس كێیە و كورد واتەنی قوونی ڕەش و سپی دەردەكەوێ."

evinebook.blogfa.com

هەموویان دایانە قاقای پێکەنین. نەك بڵێی بە زمانە پسکەکەی کاکە ڕۆستەم پێ کەنیبێن، چونکە هەمووان دەیانزانی ئەو زمانی دەگرێ، بەڵام داش ئاکۆل لە شارەکەیاندا وەك گای قەشە ناسرا بوو و پاڵەوان و ملهوڕ* نەمابوو تێهەڵدانێکی لەدەستی نەخواردبێ. هەموو شەوێ کاتێ لە ماڵەکەی مەلا ئیسحاق جوولەکە بوتڵە ئارەقێکی ئاگرینی هەڵدەقوڕاند و لەو سەری گەڕەکی سەردزەك رادەوەستا، کاکە ڕۆستەم سەهلە، باپیرەشی هاتبایە، سەری لەبەر دادەنواند. خۆ کاکە ڕۆستەم بۆخۆشی دەیزانی پیاوی ئەو مەیدانە و خەنیمی داش ئاکۆل نییە، چونکە دوو جاری وێ کەوتبوو و سێ چوار جارێکیش ئەژنۆی لەسەر سینگی دادابوو. داماوە! چەند شەوێك لەوە پێش کاك ڕۆستەم کە زانیبووی کەس دیار نییە، کردبوویە سمکۆڵان و تەپوتۆزی دەکرد. داش ئاکۆل وەك ئەجەلی لەنەکاو گەیشتبوویە و دابوویە بەر تەوس و پلاران و پێی گوتبوو:

"ها کاکە، پیاوت لە ماڵێ نییە. وا دیارە یەك دوو مژت پتر کێشاوە. چاکی خۆش کردووی. دەزانی چییە؟ ئەو بێ غیرەتییە، ئەو منداڵبازاڕییانە وەلا بنێ. خۆت لێ کردووینە لات و کەڵەگا، شەرم ناتگرێ؟ ئەوەش جۆرە سواڵ و درۆزیەکە گرتووتە بەر. هەموو شەوێ ڕێ بە خەڵك دەگری؟ بە پوریای وەلی، بێت و جارێکی دی بەدمەستی بکەی، چاوت دەردێنم. هەر بەو کێردە دوولەتت دەکەم.

ئیتر کاکە ڕۆستەم کلکی لە گەڵۆزی نا و ڕۆیشت. بەڵام قینێکی لە داش ئاکۆل هەڵگرتبوو و چاوەڕێی هەل و دەرفەتێك بوو تۆڵەی لێ بکاتەوە.

لە لایەکی دیکەوە هەموو خەڵکی شیراز داش ئاکۆلیان خۆش دەویست. چونکە ئەو لەگەڵ ئەوەدا کە سەری گەڕەکی سەردزەکی دەگرت و پاوانی دەکرد، خۆی لە ژن و منداڵ نەدەگەیاند، بگرە بە نەرم و نیانییەوە لەگەڵ خەڵك دەجووڵایەوە و ئەگەر لێقەوماوێك گاڵتە و گێچەڵی بە ژنێك کردبایە یان کەڵەگایی لە یەکێك کردبا، ئیتر مەحاڵ بوو لە چنگ داش ئاکۆل ڕزگار ببێ. زۆر جار دەتدی داش ئاکۆل دەستی خەڵکی دەگرت و شتی دەدانێ و ئەگەر مەیلیشی لێ بوایە کۆڵ و بارەکەشیانی تا ماڵەوە بۆ هەڵدەگرتن.

بەڵام چاوی بەرایی نەدەدا ببینێ یەکێك پیاوترە، ئەویش کێ، کاکە ڕۆستەم کە هەموو ڕۆژێ سێ مسقاڵی تریاك دەکێشا و هەزار فرت و فێڵ و گزەی دەکرد. کاکە ڕۆستەم لەبەر ئەو سووکایەتییەی لە قاوەخانە پێی کرابوو، نێوچاوانی دەتگوت قوزەڵقورتە. سمێڵی دەجوی و چەقۆت لێدابایە خوێنی لێ نەدەهات. دوای چەند خولەکێك، کە قاقاکان دامرکانەوە، هەمووان هێور بوونەوە جگە لە شاگرد قاوەچییەکە کە بە کراسێکی یەخە قوت و کڵاوی سەری و پانتۆڵەکەی پێیەوە سوور سوور هەڵگەڕابوو و دەستی لەسەر دڵی دانابوو و لەبەر پێکەنینان خۆی گرمۆڵە دەکرد و زۆربەی خەڵکەکەش بە پێکەنینەکەی ئەو پێدەکەنین. کاك ڕۆستەم ئیمانی نەما و دەستی برد و قەندانە بلوورەکەی هەڵگرت و لە شاگردەکەی گرت. بەڵام قەندانەکە وەسەماوەرەکە کەوت و سەماوەرەکە لەسەر سەکۆکەوە سەرنخوون بوو و چەند کووپێکی شکاند. ئیتر کاکە ڕۆستەم بە سوورهەڵگەڕاوی و نێوچاوانی گرژەوە لە قاوەخانەکە وەدەرکەوت.

قاوەچییەکە بە شڵەژاوییەوە سەماوەرەکەی پشکنی و گوتی:

---

*ملهوڕ: لێرەدا ئەوەی من بە ملهوڕ هێناومەتەوە وشە فارسییەکەی "لوتی"یە کە لە زمانی فارسیدا بە واتای پاڵەوان و جوامێر دێ، بەڵام لێرەدا بە ڕای من هەر دوو مەبەستەکەی تێدایە.

"رۆستەم لە داری دنیایە گورزێکی بوو و ئێمەش ئەو کۆنە سەماوەرە."

بە لەبزێکی خەفەتبارەوە ئەو قسەیەی کرد. بەڵام چونکە پلارێکی لە رۆستەم گرتبوو، پێکەنینەکە توندتر بوو. قاوەچی لە داخان پەلاماری شاگردەکەی دا. بەڵام داش ئاکۆل بە پێکەنینەوە دەستی هەڵێنا. توورەکە دراوێکی لە گیرفانی دەرهێنا و بۆی هاویشت.

قاوەچی توورەکەکەی هەڵگرت. سەنگ و سووکی کرد و زەردەیەکی هاتێ.

لەو جەنگەیەدا پیاوێك بە پەستەکێکی مەخمەری و پانتۆڵێکی فش و فۆڵ و کڵاوێکی لبادییەوە بە شلەژاوی خۆی بە قاوەخانەکەدا کرد. سەیرێکی دەوروبەری کرد. لە داش ئاکۆل چووە پێش و سڵاوی کرد و گوتی:

"حاجی سەمەد ئەمری خودای بەجێ هێنا."

"خوا لێی خۆش بێ."

"چما تۆ نازانی وەسییەتی کردووە؟"

"دەی خۆ من میراتخۆری نیم. بچۆ بەوانە بڵێ میراتیان پێ دەبرێ."

"ئاخر ئەتۆی کردووەتە وەکیل و دەمڕاستی خۆی..."

داش ئاکۆل بەو قسەیە وەك برێشکەی سەر سێڵ هەڵبەزییەوە، دیسان لە تۆقی سەرییەوە تا بەری پێی سەیرێکی کرد و دەستێکی بە نێوچاوانیدا هێنا و کڵاوە هێلکەییەکەی بەرەو دواوە چوو و نێوچاوانە دوو رەنگەکەی وەدەرکەوت کە نیوەی تاو بردبووی و قاوەیی ببوو و نیوەکەی تری کە کەوتبووە بن کڵاوەکەیەوە سپی مابۆوە.

ئیتر سەرێکی راوەشاند و سەبیلە دەسك شاخەکەی دەرهێنا. لەسەرخۆ پڕی کرد لە تووتن و بە پەنجەی ئەسپێکوژەی دەورەکەی کۆ کردەوە و دایگیرساند و گوتی:

"خودا لە حاجی خۆش بێ، ئەوە هات و رابرد بەڵام کارێکی باشی نەکرد. تووشی گێچەڵی کردین. دەی باشە تۆ بڕۆ. ئەمن بە دووتدا دێم."

ئەوەی وەژوور کەوتبوو بەردەستی حاجی سەمەد بوو و بە پەلە وەدەرکەوت.

داش ئاکۆل نێوچاوانی تێك نا. وەستایانە مژی لە سەبیلەکەی دەدا، کە لە پڕ هەورێکی تار هەوای پێکەنین و شادییەکانی قاوەخانەکەی داپۆشی. دوای ئەوەی داش ئاکۆل خۆڵەمێشی سەبیلەکەی بەتاڵ کردەوە، هەستا و قەفەزی سەقرەکەی بە شاگردی قاوەچییەکە ئەسپارد و لە قاوەخانەکە وەدەرکەوت.

کە داش ئاکۆل گەیشتە نێو حەوشەی ماڵەکەی حاجی سەمەد، قورئان خوێندنەکە تەواو ببوو و تەنیا چەند قورئانخوێن و سیپارەهەڵگرێك لە سەر سەرقەڵەمانە کێشە و مقۆمقۆیان بوو. دوای ئەوەی چەند ساتێك لە دەم حەوزەکە ماتڵ بوو، بردیانە ژوورێکی گەورە و پەنجەرە و دەلاقەکانی بەسەر حەوشەدا کرابوونەوە. خاتوون هاتە پشت پەردەکەو دوای سڵاو و بەخێرهێنانێکی سادە، داش ئاکۆل لەسەر دۆشەگەکە دانیشت و گوتی:"

"خاتوون بۆخۆتان سڵامەت بن. خودا منداڵت پێ بێڵێ و زگت نەسووتێ."

خاتوون بە دەنگێکی نووساو گوتی:

"هەر ئەو شەوەی حاجی حاڵی تێك چوو، چوون و مامۆستا (مەلا)یان هێنایە ژوور سەری و حاجی بە حزووری هەموو بادەران جەنابتی کردە وەکیل و دەمڕاستی خۆی. دیارە تۆ لەوە پێش حاجیت دەناسی."

"ئێمە پێنج ساڵێك لەوە پێش لە سەفەرێکی کازرووندا یەکترمان ناسی."

"خوالێخۆشبوو حاجی هەمیشە دەیگوت ئەگەر پیاوێك لەم دنیایەدا هەبێ فلانەکەسە."

"خاتوون، ئەمن ئازادیی خۆم بە هیچ شتێکی ئەم دنیایە ناگۆڕمەوە، بەڵام ئێستا کە وەباڵ و بەرپرسیارەتیی مردوویەکم کەوتووەتە ئەستۆی، سوێند بە تیریژی ئەو خۆرە، ئەگەر نەمرم بۆ هەموو ئەو کەلەم بەسەرانەی دەسەلمێنم."

ئەوجار کە ئاوڕی دایەوە، لە کەلێنی پەردەکەی دیکەوە کچۆلەیەکی سوورهەڵگەڕاوی چاوڕەشی دلڕفێنی دیت. هەر تاوێك چاویان تێك هەڵنگوت، بەڵام دیار بوو کەچە شەرمی کرد. پەردەکەی دادایەوە و کشایە دواوە. ئاخۆ ئەو کچە جوان بوو؟

لەوانەشە. بەڵام بڵێی و نەڵێی چاوە دلڕفێنەکانی کاری خۆیان کرد و دڵی داش ئاکۆلیان سەروبن کرد. ئەویش سەری داخست و سوور هەڵگەڕا.

ئەو کچۆڵەیە، مەرجانی کچی حاجی سەمەد بوو کە هاتبوو بزانێ داش ئاکۆل، پیاوە بەناوبانگەکەی شارەکەیان و سەرپەرشتەکەیان کێیە؟

داش ئاکۆل لە سبەینێوە خەریکی کاروباری ماڵی حاجی بوو. لەگەڵ وردەواڵەچییەکی شارەزا و دوو دەمڕاستی گەڕەك و میرزایەکی خوێندەوار، هەموو شتێکی بە وردی نووسییەوە. هەرچی زیادیی بوو خستییە هەمارەکەوە و دەرگای لەسەر گاڵەدا و ئەوەی بۆ فرۆشتنێ دەبوو فرۆشتنی و دای قەباڵەی ملك و ماڵەکەی بۆ بخوێننەوە. قەرز و قۆڵەی دایەوە و هەموو شتێکی پاك لە پاك کرد. ئەوانەی هەموو بە دوو شەو و رۆژان راپەڕاند. شەوی سێهەم داش ئاکۆل ماندوو و شەکەت لە نزیك بازاڕەکەی سەید حاجی غەریبەوە بەرەو لای ماڵەکەیان دەچوو. لە رێگایە تووشی ئیمام قولی چەلەنگەر بوو و گوتی:

"ئەوە دوو شەوە هەتا ئێستا کاکە رۆستەم چاوەڕێی تۆیە. دوێ شەوێ دەیگوت ***بە خوای ئەو کابرایە تەڕ هاتە سەر قەرارەکەی، پێم وایە هەر لەبیریشی نەماوە."***

داش ئاکۆل دەستێکی بە سمێڵێدا هێنا و گوتی:

"هەر گوێشی مەدەیە."

داش ئاکۆل جوان لەبیری بوو کە سێ رۆژ لەوە پێش لە قاوەخانەی دۆ میل، کاکە رۆستەم چاوی لێ سوور کردەوە، بەڵام چونکە خەنیمەکەی خۆی دەناسی و دەیزانی کاکە رۆستەم لەگەڵ ئیمام قولی کلکیان تێك ئاڵاندووە کە بیشکێننەوە، زۆری گوێ نەدایە قسەکەی ئەو و ملی رێیەی گرت و رۆیشت. بە دەم رێگاوە هەموو هۆش و گۆشی لای مەرجان بوو. چەندی دەیەویست روخساری لەبەر چاوی خۆی لابەرێ، زیاتر دەهاتە پێش چاوی.

داش ئاکۆل پیاوێکی سی و پێنج ساڵانەی چوارشانە، بەڵام تا بڵێی ناشیرن بوو. هەر کەسێکی یەکەم جار چاوی پێی دەکەوت، دەسڵەمییەوە. بەڵام ئەگەر جارێکی لەگەڵ دانیشتبایەن یان ئەو هەقایەت و بەسەرهاتانەی سەردەمی ژیانی ئەویان بیستبایە کە لەسەر زار و زمانان بوون، تەواو شێت و شەیدای دەبوون. ئەگەر چاوپۆشییان لەو برینە راست و

kurdishebook.com
@KURDISHeBook

چەپانە کردبایە کە لەسەر دەموچاوی بوون، داش ئاکۆل قەلافەتێکی نەجیم و دڵگری هەبوو. چاوی مەڕانی و برۆی رەش و پڕ و دەموچاو پان و لووت باریك و سمێڵ و ردێنێکی رەش. بەڵام ئەو برینانە لێیان تێك دابوو. سەر کولمە و نێوچاوانی جێ برینی قەدارە بوو و زۆر خراپ یەکی گرتبۆوە و گۆشتی سوور لە گنجەکانی دەموچاویدا بریقەیان دەهات و لە هەمووش خراپتر یەکێك لە برینەکان لاچاوی چەپەی داقڵیشاندبوو.

بابی ئەو یەکێك بوو لە ملکدارە گەورەکانی فارس. کە مرد هەموو سامانەکەی بە کوڕە تاقانەکەی برا. بەڵام داش ئاکۆل دەستبلاو بوو. ماڵی دنیا و پەینی پێ وەك یەك بوو. بە جوامێری و ئازادی و دەست و دڵ ئاوایی دەژیا. لە ژیانیدا دڵی بە هیچ شتێکەوە نەبوو و هەرچی هەیبوو بەسەر خەڵکی هەژارو دەستکورت و نەداریدا دەبەخشییەوە. یان ئارەقە خەستەکەی پێدا دەکرد و لە سەر چوارڕێیانەکان دەینەڕاند یان لە کۆڕی بەزم و خۆشییەکاندا لەگەڵ یەك دوو کەس کە ببوونە ملۆزم و مشەخۆری، تەخشان و پەخشانی دەکرد.

لەوە زیاتر هیچ عەیبێکی نەبوو. بەڵام شتێکی کە زۆر سەیر بوو، ئەوە بوو تا ئێستا باس و بۆنی عەشقی بەسەردا نەهاتبوو و لەدڵی نەگەڕابوو. چەند جارێکیش کە دۆست و برادەر چووبوونە بن پیلییەوە و کۆڕی خۆمانەیان بۆ پێك هێنابوو، ئەو هەر خۆی لێ بواردبوو. کەچی ئەو رۆژەی وا بوو بە وەکیل و دەمڕاستی حاجی سەمەد و چاوی بە مەرجان کەوت، ژیانی ئەمدیوئەودیو بوو. لە لایەکەوە لە هەمبەر مردووەکەدا خۆی بە بەرپرسیار دەزانی و لە لایەکی دیکەشەوە دڵی چووبووە سەر مەرجان. بەڵام ئەو بەرپرسیارەتییە گۆڕەوشاری دابوو ـ ئەو کەسەی دەستی بە ماڵی خۆیەوە نابوو و هەرچی هەیبوو کردبوویە قوربانی سەربەهەوایی و لۆتیگەرییەکەی خۆی، هەموو رۆژێ لە کەرەی بەیانییەوە کە هەڵدەستا بیری لەوە دەکردەوە چۆن ملك و سامانەکەی حاجی زیاتر بکا. ژن و منداڵەکانی ئەوی بردە خانوویەکی بچووکتر و ماڵەکەی خۆیانی بە کرێ دا. مامۆستایەکی بۆ منداڵەکان هێنایە سەر ماڵێ و سەروەت و سامانەکەی حاجیی خستە گەڕ و هەر لە بەیانییەوە تا شەوێ راکەڕاکی بوو و بە ملك و ماڵەکەی حاجی رادەگەیشت.

ئیتر لەوەودوا داش ئاکۆل وازی لە شەوگەری و پاوانکردنی چوارڕێیان هێنا. ئیتر زۆر لەگەڵ برادەرەکانی گەرموگوڕ نەما و لە جۆش و خرۆشەکەی جاران کەوت. بەڵام هەموو ئەو لات و ملهوڕانەی خۆیان بە خەنیمی دەزانی، بە دەست لە پشت دانی ئەو مەلایانەی دەستیان بە ماڵەکەی حاجی رانەگەیشتبوو، هەلیان بۆ هەڵکەوتبوو و بە لۆمە و لەقەمەوە باسیان دەکرد و ببووە بنێشتەخۆشکەی سەر زار و زمانان. لە قاوەخانەکەی بەرچنار باس باسی داش ئاکۆل بوو و دەیانگوت:

"داش ئاکۆل؟ کوڕە گووی خوارد، حەدی چییە؟ چاك لێ کەوت. ئێستە لە ماڵی حاجی کلکە سووتە و ملۆمۆیەتی. دیارە شتێکی تێدایە. ئێستا کە دەگاتە گەڕەکی سەردزەك، کلکی لە گەڵۆزی دەنێ و تێدەپەڕێ:

کاکە رۆستەم بەو گرێیەی هەر لە دڵیدا بوو، بە لاڵەپەتەییەکەی دەیگوت:

بە پیری دەچێتە بەر هەویری. کابرا ئاشقی کچۆڵەکەی حاجی سەمەد بووە. داشقە و تووری کۆ کردەوە. کڵاوی لەسەری خەڵکی نا. هێندێ قسەی بێ بنەمای بڵاو کردەوە بە دەمگۆیەکی بێ بنەما خۆی کردە وەکیلی حاجی و دەستی بەسەر ملك و ماڵەکەی دا گرت. کوڕە ئاشی نەزان خوا دەیگێڕێ.

evinebook.blogfa.com

ئیتر داش ئاکۆل ڕێزی جارانی لای کەس نەمابوو و کەس گووی بە کڵاوی نەدەپێوا و دەچووە هەر جێیەك، خەڵکەکە دەکەوتنە سرت و خورت و گاڵتە و قەشمەرییان پێ دەکرد. داش ئاکۆل لێرە و لەوێ گوێی لەو قسانە دەبوو بەڵام هەر وەسەر خۆی نەدێنا و گوێشی نەدەدایە. چونکە ئەشقی مەرجان وا لە ڕەگ و دەماری گەڕابوو، هیچ ئاگای لەخۆی نەمابوو.

شەوانە لەتاوان ئارەقی دەخواردەوە و بۆ ئەوەی خۆی بخافڵێنێ، تووتییەکی کڕیبوو. لەبەر دەم قەفەزەکەی دادەنیشت و کوڵی دڵی بۆ هەڵدەڕشت. خۆ داش ئاکۆل داوای مەرجانی کردبا، دایکی مەرجان دەسبەجێ پێشکەشی دەکرد. بەڵام ئەو نەیدەویست بە ژن و منداڵەوە ببەسترێتەوە. دەیویست ئازاد و سەربەست بێ. وەك چۆن ڕاهاتبوو. بە تایبەتی پێی وابوو سپڵەییە ئەگەر ئەو کچە بخوازێت کە پێی ئەسپێردرابوو. لە هەموو ئەوانە خراپتر کە لە ئاوێنەدا سەیری دەموچاوی خۆی دەکرد، شووخاڵ و جێ برینە قەمەکان و گۆشە داقڵێشاوەکەی چاوی خۆی دەدی، بە ئاخ و حەژمەتێکەوە بەرز بەرز دەیگوت:

"ئەی بەشکم منی خۆش نەوێ. بەشکم مێردێکی جوان و قۆز بۆخۆی بدۆزێتەوە... نا، ئەوە پیاوەتی نییە... ئەو چواردە ساڵانە و ئەمن چل ساڵم... بەڵام چ بکەم؟ ئەم ئەشقە دەمکوژێ... مەرجان... تۆ منت کوشت... بە کێ بڵێم؟ مەرجان... ئەشقی تۆ کوشتمی...

فرمێسك لە چاویدا قەتیس مابوون و پێك لەسەر پێك ئارەقی پێدا دەکرد. ئیتر چۆنی دانیشتبوو هەر ئاوا بە ژانە سەرەوە خەوی لێ دەکەوت.

بەڵام کە نیوەشەوێ، ئەو کاتەی شاری شیراز بە کۆڵانە پڕ پێچ و گەوەکانی و بە باغ و باغاتی دڵگر و شەرابی ئەرخەوانییەوە خەوی لێ دەکەوت، ئەو کاتەی ئەستێرەکان هێمن و پڕ نهێنی بە ئاسمانی وەك قیرەوە چاویان دادەگرت، ئەو کاتەی مەرجان بە کوڵمەی گەشی وەك گوڵەوە لە جێوبانەکەیدا بە هێمنی هەناسەی دەدا و بە هاموشۆی ڕۆژانەیەوە بە بەرچاویدا ڕادەبرد، ئەو کاتە بوو کە داش ئاکۆلی ڕاستەقینە، داش ئاکۆلی سرووشتی بە هەموو هەست و نەست و حەز و ئارەزوویەوە، بەبێ پێچ و پەنا و ڕاشکاوانە لەو توێژکاڵەی دابونەریتەکانی کۆمەڵگا تێوەی پێچابوو، لە قاوغی ئەو بیر و فکرانەی لە منداڵییەوە لە گوێی خوێنرابوو، دەهاتە دەرێ و بە ئازادی و سەربەستییەوە مەرجانی توند لە ئامێز دەگرت. ترپەی لەسەرخۆی دڵی و لێوە ئاگرینەکانی و جەستە نەرمونۆڵەکەی هەست پێ دەکرد و سەری کوڵمانی ماچ دەکرد. بەڵام کە لە خەوێ ڕادەپەڕی، لە بن لێوانەوە لەگەڵ خۆی دەکەوتە ورتە ورت و بە ڕۆژیش هەتا ئێوارە بۆ ئەوەی فکر و خەیاڵی ئەو ئەشقە لەخۆیدا بکوژێ، هەر ڕاکە ڕاکی بوو و سەراسوێی کارەکانی حاجیی دەکرد.

حەوت ساڵان ئاوا تێپەڕی. داش ئاکۆل چیی لە دەستی هات لە پێناوی ژن و منداڵەکەی حاجیدا کردی. ئەگەر منداڵێکی حاجی نەخۆش دەکەوت، شەو و ڕۆژێ وەك دایکێکی دڵسۆز لە ژوور سەری دادەنیشت و شەونخوونیی دەکێشا. تەواو خووی پێوە گرتبوون. بەڵام هۆگرییەکەی بە مەرجانەوە شتێکی دیکە بوو و لەوانەیە هەر ئەو ئەشقەی مەرجانیش بووبێ کە ئەوی ئاوا کەوی و دەستەمۆ کردبوو. لەو ماوەیەدا ئیتر منداڵی حاجی سەمەد هەموویان وایان لێ هات بەرەی خۆیان لە قوڕێ دەرکێشن.

بەڵام ئەوەی نەدەبوو ببێ، قەوما و ڕووداوێکی گرنگ ڕووی دا. مەرجان خوازبێنیی هات. ئەویش چ خوازبێنیکەرێك. کە لە داش ئاکۆل هەم پیرتر و هەم ناحەزتریش بوو. داش ئاکۆل هیچ نێوچاوانی تێك نەنا. بە پێچەوانەوە بەو پەڕی لەسەرخۆییەوە قۆڵی هەڵماڵی بۆ دابینکردنی جیاز و شەوی مارەکردنەکەیانی کردە جێژنێکی تایبەت. ژن و منداڵەکەی حاجیی بردەوە ماڵەکەی خۆیان و ژووره گەورە پڕ دەرووەکەی بۆ میوانداری لە میوانەکان تەرخان کرد. چیی سەرگەورەو بازرگان و پیاوماقوولی شیراز بوون، داوەت کرابوون.

سەعات پێنجی دوانیوەڕۆی ئەو ڕۆژە، کاتێ میوانەکان دەوراندەوری ژوورەکە لەسەر مافوور و لاکێشی گرانبایی دانیشتبوون و سینیی شیرینی و میوەیان لە پێش ریز کرابوو، داش ئاکۆل وەك جاری جاران بە سەر و سەکتی پاڵەوانانە و بە قژی ئاڵۆز و کراسێکی خەت خەتی و قەدارەی قەد و پشتوێنی گرێچن و پانتۆڵی دەبیتی ڕەش و کلاوێکی تاسوورەی کۆبەگیراوی نوێوە وەژوور کەوت. سێ کەس پێکەوە بە دەفتەر و رەحلەوە بەدوایدا وەژوور کەوتن. میوان هەموو لە سەرتاپای ورد بوونەوە. داش ئاکۆل بە لۆق هاویشتنێ لە مەلا چووە پێشێ و راوەستا و گوتی:

"مامۆستا، خوالێخۆشبوو مام حاجی وەسیەتێکی کرد و حەوت ساڵی ڕەبەق منی تووشی گێچەڵێ کرد. کوڕە هەرە بچکۆڵەکەی ئەو دەم کە پێنج ساڵ بوو ئێستا ئەوە دوازدە ساڵانە. ئەوەش حیساب و کتابی ماڵ و سامانەکەی حاجی.(ئاماژەی بەو سێ کەسە کرد کە بە شوێنییەوە بوون). هەتا ئەمڕۆ چیی خەرج و موخاریجیان بووە بە خەرجی ئەمشەویشەوە، لە گیرفانی خۆم داومە. ئێستاش برامان برایی و کیسەمان جیایی. هەرکەسە و لە ماڵی خۆی.

کە گەیشتە ئێرە، کوڵی گریانی هەستا. ئەوجار بەبێ ئەوەی شتێکی دیکەی لێ زیاد بکا یان چاوەڕوانی وەڵامێك بێ، سەری داخست و بە چاوی فرمێسکاوییەوە وەدەر کەوت. لە کۆڵانێ هەناسەیەکی پڕ بە سییەکانی هەڵمشت. هەستی کرد ئازاد بووە و باری بەرپرسیارەتییەکەی لەسەر شانی لاچووە. بەڵام دڵی شکاو و بریندار بوو. شەقاوی توندی داویشت و بێ ئاگا دەڕۆیشت. بە دەم ڕێگاوە، ماڵەکەی مەلا ئیسحاق جوولەکەی ئارەق فرۆشی ناسییەوە. بێ سێ و دوو، لە پلیکانە شێدارە کەرپووچەکانییەوە چووە ئەو حەوشە کۆن و دووکەڵاوییەی کە دەوراندەورەکەی ژووری بچووك بچووکی پیس بوو کە پەنجەرەی کون کونی وەك شانە زەرگەتەیان تێکرابوو و ئاوی نێو حەوزەکەی، قەوزەی گرتبوو. بۆنی شێ و هەڕنەهووتی ژێرزەمینە کۆنەکان ولاتی داگرتبوو. مەلا ئیسحاقی کز و بنێس، بە کلاوێکی لبادیی چڵکن و ردێنێکی بزنانە و چاوی تێرنەخۆرەیەوە هاتە پێشێ. درۆزنانە زەردەیەکی هاتێ.

داش ئاکۆل بە دڵپڕییەوە گوتی:

"تۆ ئەو سمێڵانەت، قاپێ ئارەقم لە هەرە باشەکەی بدەیە با لیوێك تەڕ کەینەوە."

مەلا ئیسحاق سەرێکی بۆ لەقاند و لە پلیکانی ژێر زەمینەکە چووە خوارێ و تاوێك دواتر بە بوتڵێکەوە هاتەوە سەرێ. داش ئاکۆل بوتڵەکەی لێ وەرگرت. ملی بوتڵەکەی لە درزی دیوارەکە گیر کرد، سەرەکەی دەرپەڕی. سەری پێوەنا و تا نیوەی هەڵقوڕاند. چاوی پڕ بوون لە فرمێسك. پێشی پژمینەکەی گرت و بە پشتی دەستی دەمو لچی سڕییەوە. کوڕە زەردەڵە پیسەکەی مەلا ئیسحاق بە ورگی زل و زاری داچۆڕاو و کەپۆی چڵمن و پیسەوە هاتبوو و سەیری داش ئاکۆلی دەکرد. داش ئاکۆل سەری پەنجەی لەو خوێدانە دا کە لەسەر ڕەفەی حەوشەکە دانرابوو و لە زاری نا.

مەلا ئیسحاق هاتە پێشێ و دەستی لەسەر شانی داش ئاکۆل راکێشا و بە سەری زمان گوتی: "مەزەی پاڵەوان خاکە."

ئەوجار دەستی بردە بن شمەکانی و گوتی:

"ئەوە چییە لەبەرت کردووە؟ کورِە ئەو کراسە دەمێکە لە مۆد کەوتووە. هەر کات نەتویست خۆم بە گران لێتی دەکرِمەوە."

داش ئاکۆل زەردەیەکی ژاکاوی هاتە سەر لێو. دراوێکی لە گیرفانی دەرهێنا و دایە دەستی و وەدەر کەوت. تەنگی نوێژی شێوان بوو. گیانی گەرم گەرم و خەیاڵی ئاڵۆز بوو و سەری دێشا. بارانەکەی دوانیوەرِۆ کووچە و کۆڵانەکانی تەرِ کردبۆوە و بۆنی خاك و خۆڵ و بەهار نارنج هەوای تەنیبۆوە. دەموچاوی مەرجان و سەرکوڵمە سوورەکانی، چاوی رەش و مژۆڵی درێژ و ئەو پەرچەمەی کەوتبووە سەر نێوچاوانی، لێڵ و ئاڵۆز لە پێش چاوی داش ئاکۆل بوو. ژیانی رابردووی خۆی بیر هاتەوە. یادگارییەکانی پێشووی یەك بە یەك هاتنەوە پێش چاوی. جار جارێ نێوچاوانی تێك دەنا، بەڵام ئەوەی لێی سوور بوو، ئەوە بوو لە ماڵەکەی خۆی دەترسا. بیری کردەوە کە دەبێ ئەمشەو دیسان ئارەق بخواتەوە و کوڵی دڵی بۆ تووتیەکە هەڵرِێژێ. ژیانی لێ ببووە چەرمەچۆڵەکە و شتێکی پووچ و بێ مانا. لەو کاتەدا شیعرێکی هاتەوە بیر و بە بێ وازی لە بن لێوانەوە گوتییەوە:

ئێرەییم دێ بە گەمە و بەزمی شەوی بەندییەکان

کە مەزە و شەوچەرەیان قوڵف و خەمی زنجیرە

گۆرانییەکی دیکەی وەبیر هاتەوە و تۆزێك بەرزتر گوتییەوە:

بڵێن ئەی ئاقڵان دڵ شێت بووە بۆی بێنە زنجیرێ

کە شێت چارەی نییە زنجیر نەبێ، نامێنێ تەگبیرێ

ئەو شیعرەی زۆر بە سۆز و بێهیواییەوە چرِی، بەڵام دەتگوت وازی نەما. یان خەیاڵی لە جێیەکی تر بوو. بێدەنگ بوو. شەو بەسەردا هاتبوو کە داش ئاکۆل گەیشتە گەرِەکی سەردزەك. ئێرە هەر ئەو مەیدانە بوو کە جاری جاران هەرکات کەیفی دێنا، پاوانی دەکرد و کەسیش قوونی ئەوەی نەبوو لێی بێتە پێشێ. هەر لە خۆوە چوو و لەسەر سەکۆ بەردینەی بەردەرگای ماڵێك دانیشت. سەبیلەکەی دەرهێنا و دایگیرساند. لەسەرخۆ دەیکێشا. وا هاتە بەرچاو کە ئێرە لە چاو جاران کاول بووە و خەڵکەکەشی لەبەر چاوی ئەو گۆرِاون. هەر وەك خۆی چۆن تێکچرِژابوو و گۆرِدرابوو، چاوی رەشکەوپێشکەیان دەکرد و سەری ژانی دەکرد. لە پرِ تارماییەك لە تاریکاییەکەدا دەرکەوت کە لە دوورەوە بەرەو لای دەهات و هەر لێی نزیك بۆوە گوتی:

"پە پە پە پاڵەوان بە بە بە شەوی تە تاریك دیارە پاڵەوانە یان نا."

***

"ز ز زۆر لە مێژە لەو دەوروبەرانە دیار نی. ئە ئە ئەمشەو لە ماڵی حاجی شیرینی دەخورێ. چ چ چ چما دە دەریان کرد د دو ی...

kurdishebook.com
@KURDISHeBook

داش ئاكۆل قسەكەی پێ بڕی:

"خوا باشی ناسیوی بۆیە نیوەی زمانی پێ دای. ئەو نیوەیەشت من ئەمشەو لێتی دەستێنم."

دەستی برد و قەمەی لێ هەڵكێشا. كاكە ڕۆستەمیش وەك ڕۆستەمێ لە حەمامدا، قەمەی هەڵكێشا. داش ئاكۆل قەمەكەی لە عەرزی چەقاند و دەستی لەكەلەكەی نا و گوتی:

"جا پاڵەوانێكم دەوێ ئەو قەمەیە لە عەرزی دەركێشێ."

كاكە ڕۆستەم لە نەكاو ئامبازی بوو. بەڵام داش ئاكۆل وا لە مەچەكی دەستی دا، قەمەكەی لە دەستی پەڕی. خەڵك لە نەڕەنەڕیان كۆ بوونەوە بۆ سەیركردن. بەڵام كەس نەیدەوێرا بێتە پێشێ و نێوبژیوانییان بكا.

داش ئاكۆل بە پێكەنینەوە گوتی:

"بچۆ، بچۆ هەڵیگرەوە. بەڵام بەو مەرجەی ئەمجارەیان قایمتر بیگری. چونكە ئەمشەو دەمەوێ یەكلایی بكەینەوە."

كاكە ڕۆستەم بە مست پەلاماری دا و یەكتریان گرت و نیوسەعاتێك یەكتریان گەوزاند و ئارەقەی شین و مۆریان دەركرد. بەڵام هیچیان سەرنەكەوتن. لەو كێشمەكێشمەدا سەری داش ئاكۆل وەبەردەچنەكە كەوت. چیی نەمابوو لەخۆ بچێ. كاكە ڕۆستەم ئەگەرچی بۆ كوشتنێ لێی دەدا، بەڵام تینی لەبەردا نەمابوو. كەچی ڕێك لەو كاتەدا چاوی بە قەمەكەی داش ئاكۆل كەوت كە دەستی دەیگەیشتێ. بە هەموو هێز و توانایەوە لە عەرزەكەی دەركێشا و لە خاڵیگەی داش ئاكۆلی كوتا. وای لێدا دەستی هەردووكیان شل بوونەوە.

سەیركەرەكان شاڵاویان بردنێ و داش ئاكۆلیان بەزۆری هەستاندە سەر پێیان. چۆڕاوگەی خوێن لە كەلەكەیەوە دەڕژایە سەر عەرزی. دەستی لەسەر برینەكەی دانا. چەند هەنگاوێك خۆی كێشایە دەم دیوارەكە. دیسان كەوت و ئیتر هەڵیانگرت و بردیانەوە ماڵەكەی.

بەیانی كە هەواڵی بریندار‌بوونەكەی داش ئاكۆل گەیشتە ماڵی حاجی سەمەد، وەلی خان، كوڕە گەورەكەی حاجی هاتە سەردانی. كە گەیشتە ژوور سەری داش ئاكۆل، دیتی ڕەنگی بەڕووەوە نەماوە و لە جێوبانەكەیدا كەوتووە و كەف و خوێنی لە زاری هاتووەتە دەرێ و چاوەكانی لێڵ بوون. بە حاستەم هەناسەی دەكێشا. داش ئاكۆل دەتگوت لە بێهۆشییەكەیدا ئەوی ناسیوەتەوە، بە دەنگێكی نووساو و لەرزۆكەوە گوتی:

"لەم دنیایە... هەر ئەم تووتییەم... هەبوو... تۆ سەری خۆت... گیانی تووتییەكە.... بیدەن ... بە...."

دیسان بێدەنگ بۆوە. وەلی خان دەسرۆكە هەوریشمییەكەی دەرهێنا و فرمێسكی چاوەكانیی سڕییەوە. داش ئاكۆل لەهۆش خۆی چوو و پاش سەعاتێك گیانی دەرچوو.

هەموو خەڵكی شیرازێ بۆی گریان.

وەلی خان قەفەزی تووتییەكەی هەڵگرت و بردییەوە ماڵێ.

دوانیوەڕۆی ئەو ڕۆژە بوو. مەرجان قەفەزی تووتییەكەی لە پێش خۆی دانابوو و چاوی بڕیبووە ڕەنگی پەڕ و باڵ و دەندووكە چەماوەكەی و چاوە خڕ و بێ حاڵەتەكانی تووتییەكە. لە پڕێكا تووتی بە لەبزێكی پاڵەوانانە و زیقنەوە گوتی:

"مەرجان... مەرجان... تۆ منت كوشت... بە كێ بڵێم... مەرجان... ئەشقی تۆ... منی كوشت.

فرمێسك لە چاوەكانی مەرجان لووزەوی بەست.

evinebook.blogfa.com